

Or. 8952 D 162

Sjouke Hurgronje, C.

aan

Meulen, Daniël van der

35 brieven
(1926-1936)

I

12 brieven (1-12)

1926-1927

Leiden 24. 3. 1926.

Waarde Heer Vander Meulen,

Enkele dagen geleden werd ik verblijd met Uwen brief van 1 Maart, die op mij een meer beredigenden indruk maakte dan op Uzelf: hij bevatte antwoord op vele vragen, die ik U gedaan zou hebben, indien we elkander hadden kunnen ontmoeten. Ik hoop dus zeer op voortzetting in denselven geest, wanneer Uw tijd het toelaat, want die wordt zeker door al de nieuwe commissiesaken zeer in beslag genomen en bovenal door conversatie- oefeningen, die natuurlijk thans voor U hoofdzakelijk zijn. Gij zijt zeker bezierig al de U omringende gelegenheden aan om te spreken en te hooren spreken, met menschen van allerlei klasse: wanneer Gij hier terugkeert, zult Gij dan stellig geen moeite meer hebben om te verstaan en verstaan te worden, al mag de correctheid ook nog zoo veel te wenschen overlaten.

Gobée had eerst het aanbod om waar de plaats van

Kern in te nemen. afgesloten. Ten slotte heeft hij na veel aandrang in het belang der zaak gemeend, het toch te moeten doen, naar hij hoopt, voor niet langen tijd. Hetgeen ik indertijd van Gobée's werkzaamheit te Djiddah gehooft heb, dat waren niet folklore-studiën (daarover heb ik nooit met hem gesproken), maar materiaal voor eene eenvoudige handleiding ter beoefening van het te Djiddah (Meleke of Medina) gesproken Arabisch, bijv. in den vorm van gesprekken over allerlei gewone onderwerpen betreffende keuken, slaapkamer en salon, bezoek, gebeurtenissen van den dag, scheerwaart, heddj-aangelegenheden, markt, kantoor enz. eventueel ingeleit met een paar aanbevelingen over grammatische eigenaardigheden. Daarvoor heeft hij wel een aanloopje genomen, maar het is nooit afgewerkt.

Gelukkig, dat het met de uwen te Dieren in 't algemeen goed gaat. Als 't voor Poesi noodig blijkt, een kinderspecialist te raadplegen, dan

van Gorter zeer aan te bevelen zijn.

Wij maken het goed. Koud is het wel; na eene zachte periode nu weer flinke vorst; maar ik heb desen winter weinig te klagen gehad.

Met hartelijke groeten van ons drieën

t. à. v.

Chrousturgrossi

Antw. 29 April '26

Over Eng. finantiele invloed, Russ. vlucht, ontwaeking Thawawi, id. Arrachani, over Kasif.

Leiden Rapenburg 61 16. v. 26.

Waarde Heer Van der Meulen,

Uwe brieven van 2 en 29 April heb ik ontvangen en met warme belangstelling gelezen. Uwe kennismaking met den Hidjâz valt in eene der gewichtigste en meest kritische perioden der geschiedenis van Arabië en den Islam. De te verwerken indrukken zijn heel wat meer gecompliceerd dan in de tijden, toen ik te Mekka de wetenschap besefde en de menschen bestudeerde. Ik denk, dat uwe vertrouwdheid met de practijk der Arabische taal nu ook wel een blink eind gevorderd zal zijn, daar de gelegenheden tot oefening u geheel ontvingen.

Van de Glas bracht een paar avonduren bij mij door, voordat hij uit Den Haag naar Parijs ging vertrekken; en zoo werd hetgeen ik uit uwe brieven en uit de courantes over de jongste gebeurtenissen in den Hidjâz vernam, op welkome wijze aangevuld. Ik verheeg mij erop, dat dit na niet langen tijd, wanneer de pelgrims luiwaarts gekeerd zijn, door u voortgezet zal kunnen worden.

Dov Salamwe zullen wij hier eventueel gaarne doen,
wat in ons vermogen is om zijn verblijf in Europe vruchtbaar
te maken voor hemzelf en voor zijn werkkring.

Onlangs maak ik kennis met den gezant van Egypte
in Den Haag. Deze was over kin Sa'ed slaht te spreken
en meende, dat de verhouding tusschen hem en de Egypti-
sche regering wel gespannen zou blijven. Tusschen de
Schwân en de 'Ulamâ van Hedjd enerzijds en de
„katholiek“ Moolinsche wereld anderzijds heeft de nieuwe
koning eene uiterst moeilijke positie. Endan nu zijn
afhandelszake van Engeland, die moeilijk te vermijden
of te bemantelen is.

Wij hebben ons kwartier van verleden jaar in De Steeg
wees voor ± drie weken van den zomer besproken, al
is het onzeker of wij er gebruik van zullen kunnen
maken, in verband met den slechten staat der gezond-
heid mijner vrouw, die sinds eenige weken in eene
particuliere inrichting verpleegd wordt.

Mijne vrouw heeft de uwe zeer aangeraden, Gotha
te consulteren en dier toe bij ons te komen. Zij

wacht te weten den Eon der zaken eerst nu eens af.

Diep heeft mij het verlies van mijn oud-leerling en
(sinds bijna 40 jaren) trouwen vriend Adriani getroffen,
een man, die voor Indië meer gedaan heeft dan tian-
tallen anderen samen. Na zijn overlijden ontving ik nu
een langen brief van hem, die een betrekkelijk gunstig be-
richt over zijn gezondheid bevatte.

Met hartelijke groeten van ons drieën

L. à. v.

Chrouk Hurgromi

01

Leiden Papenburg 61 22. VI. 1926.

Waarde Heer Van der Meulen,

Augustus is al zoo nabij, dat ik niet langer mag wachten met U de goede ontvangst van Uwen brief van 9 Mei en vergezellende en later gevolgde rapport-afschriften te melden. De *Demm al-Goera* tot en met N° 73 ontving ik, deels in triplo: van het Bureau der *Corant* nog steeds één ex. met: „3 exx.“ op den adresband. Gij zijt nu zeker langzamerhand al thuis geraakt in de Djiddahsche omgeving en ook wat meer vertrouwd met het gesproken Arabisch.

Van de al-Moslimische congressen heb ik niet meer verwachting dan ar-Raiḥānī: degenen, die orren deel nemen, vertegenwoordigen slechts een klein deel der Moch. wereld, en onder hen ontbreekt het bovendien aan éénheid van gezichtspunt en van doel. Van het Egypt. congres ontving ik verslagen in het dagblad al-Ittiḥād, dat de Egypt. gezant in den Haag zoo vriendelijk is, mij vrij gez. zegeld toe te zenden.

Bin Sa'ad blijft altijd nog met de vreeze besproken moeilijkheden kampen; de onmogelijkheid eener bevredigende oplossing zal licht ongunstigen invloed oefenen op het pelgrimsverkeer.

Onze colleges zijn afgeloozen. Ons wachten nog een aantal examens en promoties, en ongeveer 17 Julidenken wij weer voor ± drie weken naar ons verblijf van verleden jaar in De Steeg te vertrekken. Overigens zal ik waarschijnlijk het grootste deel der vacantie thuis zijn. Naar Parijs zal ik wel niet gaan voor de plechtige promotie op 6 Nov. De kans met bronchitis thuis te komen is nog al groot, en ik maak gaarne van dit excuus gebruik om die ceremonie te ontwijken. Men heeft mij van twee zijden uitgenodigd, bij die gelegenheid voordrachten te houden; ook daarvan blijf ik liever vrij.

Indië leed een groot verlies door den dood van Adriani. Hij was een mijner oudste leerlingen en mijner beste vrienden. Bij niemand zag ik ooit zuiverder beleving van Christendom. Zijn taalkundig werk

wordt waarschijnlijk door Esser met de laatste retouche voorzien; het was zoo goed als af.

Met hartelijke groeten van ons drieën

de Uwe

Chronik Hargronje

Van der Plas bezocht mij vóór zijn vertrek naar Parijs, en uit Parijs ontving ik een briefje van hem dd. 4 Juni, waaruit niet bleek, hoe lang hij daar nog zou moeten blijven.

Leiden Rosenburg 61 26 . vi . 26.

Waarde Heer Van der Meulen,

Mijn laatste brief aan U was ruim een etmaal
 weg, toen Uw welkome schrijven van 9 Juni met de
 niet minder welkome photo's in mijn bezit kwam. Ik
 ben U voor een en ander zeer dankbaar. Eigenaardig
 doet het aan, dat de in 't algemeen zoo ultra-conserve-
 tieve Bin Sa'ad zich zonder berwaan en nog al dikwijls
 laat fotografeeren, dat in zijne omgeving Moslims met
 bijna Europeesche kleeding (zelfs das en kraag) blijbaar
 geduld worden en dat hij sans phrase het traditioneele
 kameel als transportmiddel voor de auto liet plaats ma-
 ken.

Hedenochtent ontving ik een brief uit Den Haag
 van Van der Plas, die daar eergisteren avond aankam,
 en voornemens is na afwerking zijner rapportes over
 Kassarau en de conventie per Kangean naar Djiddah
 te vertrekken. Morgen hoop ik hem bij mij te zien.

De Oem al-Gorã is nu tot en met N° 74 in

mijn bezit.

Of samenwerking van onzen medicus met den Italiaanschen wenschelijk is, laat zich zonder bekendheid met beide personen moeilijk beoordeelen.

De zelfstandigheid van Abdoelratch zou er niet te veel onder mogen lijden; den zou het er iets van hebben, alsof de Ital. prof. een Inlandsch helper had meegebracht. De percentsgewijze classificatie der ziekten is schrikwekkend, maar de Italiaan zal de fine fleur der inheemsche vrouwen niet in behandeling krijgen, en daarom ligt mij die statistiek, hoewel op zichzelf belangrijk, toch niet geschikt om een overzicht over den algemeenen hygienischen toestand te illustreeren.

Spoedig hoop ik U te zien. Met hartelijke groeten van ons drieën

Uw

Broekmans

Leiden Rapenburg 61 12. 1. 1927

Waarde Heer Van der Meulen,

Ofchoor ik u niets bijzonders te melden heb wil ik toch even de ontvankelijkheid erkennen van uwer brief van 8 Dec^r, waaruit ik met blijdschap zag, dat uwe bezoeken te Berlijn eenige voldoening gegeven hadden, en voor de eerste rapporten uit Djeddah.

Blijkbaar heeft de Hidjazi-regeering zich dat courantenbericht over de Russische prozagande wel wat overdreven aangezrokken, natuurlijk uit angst, dat het ingang-vinden dier geruchten belemmerend zou kunnen gaan werken op de deelneming aan de bedevaart uit N. Indië

Van der Plas is nog lang niet gezond, maar wil toch begin Maart naar Indië, omdat hij zich anders aan keuring zou moeten onderwerpen. Hij zou een paar maanden rust noodig hebben, maar die neemt hij niet, en in de geneeskundige behandeling door Drs. Lamans Beynen heeft hij geen vertrouwen.

De Gezant van Egypte in Den Haag gaat nu re-
patriëeren. Het spijt mij wel, daar ik den omgang met
hem werkelijk op prijs stelde.

Philby schreef uit Djeddah aan Kuchte, dat hij van
Faisal zoo veel goeds over zijn verblijf in Nederland
had gehoord: geen wonder, voegde hij erbij, want daar
is men vrij van imperialistische neigingen, die aan
het ongedwongene van zoo'n bezoek afbreuk doen.

De Oem al-Goerā heb ik gereedst ontvangen.
Wanneer de lopende termijn eindigt, heb ik wederge-
noeg aan één exemplaar. De andere blijven den vol-
doende voor de aflevering.

Met beste wenschen en hartelijke groeten van
ons drieën

Uw

Coronkburgvoosi

---

beantw. 23/9-27

01

Leiden Rapenburg 61 12/3 '27

Waarde Heer Van der Meulen.

Uwen welkomen brief van 17/1, ontving ik kort vóór mijn gedenkdag, die een waren stroom van schriftelijke bewijzen van belangstelling meebracht. De beantwoording geschiedde geleidelijk, en de meer intieme gebeurtenissen van vriendschap werden voor het laatzst bewaard: daaronder ook het uwe. Het waren juist die uitingen, die wat zón aanbrachten door de wolken van veelzins droeve herinnering heen, die dien herdenkingsdijd overschaduwden. Ik bracht den 8 Febr. stil bij mijne zuster te Rotterdam door, terwijl vrouw en dochter telegrammen en brieven voor mij verzamelden en sorteerden. Den 12de kwamen Idenburg, Van Vollenhoven en Wensink een intiem beroek brengen (zonder publiek) om mij mededeeling te doen van wat onder hunne leiding goede vrienden bedacht hadden, om mij wegens de officieele intrede in den onderdons te troosten. Met een dankbaar hert aanvaardde ik de gelegenheit

om mijn naam te geven aan een nuttige stichting.

Het collectieve telegram uit Djiddah, welks gelatiniseerd Arabisch vrij onverminkt overkwam, vond ik bijzonder aardig. Ik mag u zeker wel verzochten, mijn vriendelijken dank daarvoor ook aan de andere onderzekenaren over te brengen. Dat ook Emir Faisal een gelukwensch seide, was meer dan ik had durven verwachten.

De rapport-afschriften en de Demm al-Goeri's ontving ik geregeld. Een treurig begin was die geschiedenis met Moh. Sâdiq. Ik kreeg den indruk, dat Van der Ploeg — die nu reeds wel bij het Adviseurs-bureau geplaatst zal zijn — zijne schuld betwijfelde, maar we hebben de zaak in ons korte samenzijn, dat coïncideerde met een belangrijk bezoek uit Engeland, slechts oppervlakkig kunnen bespreken.

Crane was blijbaar zeer tevreden met zijn bezoek aan Djiddah, al miste hij de kennismaking met Bin Saïed, en al werd een bezoek aan Riâdh hem niet mogelijk gemaakt. Ik ben benieuwd iets van zijne ervaringen in Jemen te hooren. Eigenlyk moest ik hem schrijven, maar

ik weet niet, aan welk adres hij nu te bereiken is. Van de reden de vroege komst van Djawa-pelgrims scheen hij niets te begrijpen: blijkbaar, zoo schreef hij mij, maken zij hun hadji tot een holiday.

De wegzending van Hafiz Wahba heeft mij zeer verrast, na hetgeen ik vroeger over hem vernam. Alinder het ontpaeld verlot van Damloedji, die toch eigenlijk in die omgeving niet thuis hoorde. Hij is nooit geheel duidelijk geworden, wat men onder de benaming Goetjoet eigenlijk te verstaan heeft: zijn zij oorspronkelijk een stam en waar was dan het stamland? Of is het een verzamelsnaam voor uit verschillende stammen gerecruteerde strijderskolonies van des Wahhabieten vorst, en van waar dan die naam?

Wij zenden U onze beste wenschen en de herhaalde verzekering, dat het ons steeds aangenaam zal zijn, voor U en de Uwen iets te kunnen doen, en te bemerken, dat Gij dit aanvaardt en erop rekent.

Met hartelijken groet de Uwe

Coronak Hurgonij

Leiden Rapenburg 61 2.VII.1927.

Waarde Heer Van der Meulen,

Voordat wij — 14 deser — voor ⁺ drie weken naar het U bekende adres in De Steeg vertrekken, wil ik U nog de ontvangst van uwv. brief van 26 Mei en van de verschillende afschriften en Demm al-Goerā's melden. De eerste hadj onder uw eigen consulaat is wel een merkwaardige, zooals trouwens de heele periode, waarin uw werkzaamheid valt. Dat men ter plaatse het uisblijven van de mahmal niet betreurt, begrijp ik, indien althans de inkomsten uit de stichtingen in Egypte ten behoeve van den Hidsjâr niet tevens achtergehouden worden? In de Kiswah?

Lievendig kan ik mij uw afzijdigheid ten aanzien van officieele spionnen begrijpen. لا شيء كما القصة. placht Sajjid Oethmân te zeggen, en dat maxime mogen wij vooral in onze verhouding met de tegenwoordige Hidsjâr-regering wel degelijk betrachten. Overigens verwacht ik in 't geheel weinig of geen resultaat

van professionele spionnen. Een goede inlichtingsdienst moet uit hetgeen men zelf waarneemt en van verschillend georiënteerde lieden uit de bevolking vernemen kan, de noodige conclusies weten te trekken.

De spion gaat al spoedig jolken om zichzelf gewichtig te maken, vrienden Briten schot te houden, vijanden te hinderen. In Afjeh vooral heb ik daarvan de noodige ervaring opgedaan; zelf heb ik nooit spionnen willen hebben.

Bir Sa'ed heeft dus niet met Damloedji en Hafiz Wahbah gebroken? Eigenaardig schijnt het, dat de Vorst, die vroeger Philby door Centraal Arabie naar Faif liet brengen, nu bezwaar heeft tegen bezoeken aan die plaats van Europeanen. Is dit alleen vrees voor ergernis der fanatieken? Of voor het uitsteken van een vinger, ^{dat} ~~dit~~ licht de heele hand in gevaar zou brengen?

Als de grootste dwabte achter den rug is, houd ik mij voor nadere berichten zeer aanbevolen.

Tientje heeft vier weken met roodvonk in de

kinderkliniek van Prof. Gorter gelezen, is nu weer thuis en bezig hare ietwat verminderde krachten en gewicht te herstellen. Samen groeten we U harteljk

Steedt h. à. v.

Crouckbergrompi

Leiden Ransenburg 61 30 VIII 1927.

Waarde Heer Van der Meulen,

Gisteren ontving ik in dank de Maleische vertaling der Hadijjah San-jjah, waarop ik door het lezen Uwer laatste rapporten was voorbereid.

N^o: 138 van de Omm al Goerā, waarin de bekendmaking ontrent het ontslag der conspirateurs moet voorkomen, heb ik nog niet ontvangen.

Bierbij een uitkrijsel uit het avondblad van de "Telegraaf" met twee berichten uit Indië ter illustratie van mijn indruk, dat het gebruik van den door mij waargenomen stuurmans-dikesjenere nog niet tot het verleden gerekend kan worden.

Met hartelijke groeten van huis tot huis

t. a. v.

Cronk Burgomji

Leiden 20 Sept. 27.
 beantw. 20 Papenburg 61
 weelygging
 aangekomen
 vrijdag 19. X. 27.
 met Sleits ook bij Keamers
 Verzending

Waarde Heer Van der Meulen,

De naaste aanleiding tot dit schrijven is deze, dat ik uwe aandacht wilde vestigen op een in de Oriente Moderno van September, blz. 412-3 zonder commentaar overgenomen artikel uit „Il Messagero di Rodi“ van 7 Sept., zijnde een brief aan dit blad van zijn correspon-
 dent Te Djeddah, over de laatste bedevaart. Daarin staat o.a. dat de slachtoffers van den hadj uit Tripolitanie (+ Eritrea en Somalië) gelukkig slechts 40 op 400 bedra-
 gen hebben, terwijl bijv. op 50.000 pelgrims uit N-Indië ± 15000 gestorven zijn, en dat dit verschil niet toevallig,
 maar aan de uitnemende zorg van Mussolini toe te schrijven is, dat de pelgrims - Ital. onderdanen steeds van medische hulp voorzien werden! Het zou haast de moeite waard zijn, een protest aan de O. N. te doen toekomen met de juiste gegevens omtrent de sterfgevallen en omtrent de medische verzorging der Indonésische pelgrims.

Hebt Gij nog iets kunnen doen ten behoeve van
den Hamburgschen reiziger naar Arabië?

Wij hopen dat het U en den uwen wel gaat. In langer
tijd heb ik geen tijding van U ontvangen.

Met hartelijken groeten van huis tot huis

t. a. v.

C. J. H. van der Burgh

Reactor. 5 Nov 27.

Leiden, 31/10 1927.

RAPENBURG 61.

Waarde Heer Van der Meulen,
 Zoudt Ge mij willen verplichten door
 mij in te lichten omtrent het juiste adres
 (met titel) van Joesoef Jasin te Melika
 en door mededeeling of Arsjad Bin Al-
 wan Bantem daar genoeg bekend is om
 een aldus naar Melika te adresseren
 brief aan de post te kunnen toevertrouwen?

Oriente moderno in orde Terugont-
vangen.

Met vriendelijke groeten 2de H. 2de H.

t. a. v.

Broek & Burgomij

Leiden Ranenburg 61 8. XI. 27

Waarde Heer Vander Meulen,

Joesaef Jasin en Sjeich Arsjad moeten een bedankbrief hebben voor hunne deelneming aan het fonds, dat mij in Februari werd aangeboden.

Hierbij sluit ik die brieven in, ze aan uwe goede zorg toevertrouwend: dien aan J. J. liet ik ongedresseerd, daar ik niet weet, welke betiteling in dit geval past. Gij wilt er dan te zynst tyd wel een adres op laten zetten?

Wat is u omtrent de laatste ontwikkeling der P. S. J. eerst nu duidelyk geworden? Ik heb in lang niets van Von der Plas gehoord, maar de schuld ligt aan myne zijde.

Wanneer gij samen twee dagen te Parijs blijft, is er nauwelijks gelegenheid om bijzondere bezoeken te brengen. Novendrien is Massignon op eene zending. reis naar het Oosten — ik weet niet, waarheen. Mocht er tyd over zijn, dan zoude ge Prof. A.

Cabaton kunnen bezoeken, 21 rue François Bonvis,
 Paris XVe, die u eventueel in de Ecole des Langues,
 de Ecole Coloniale enz. gaarne introduceeren zal.
 Gij weet, dat hij Hollandsch kent en een boek over onze
 Koloniën geschreven heeft. Misschien een bezoek aan de
 moskee?

Met beste wenschen en hartelijke groeten

Uw

Chrouk Durgomji

Leiden 8 XI '27.

9

Waarde Heer Van der Meulen,

Wil mij verplichten door mij even ver briefkaart
mede te deelen, of en hoe Egypte te Djeddah (en te
Mekka?) vertegenwoordigd is.

Bij voorbaat danken en hartelijk groeten

L. à. v.

Stouck ~~Stouck~~

VERVALD IN
LW
BRIEFKAART
OOK ADRES
VAN AFZENDER

ADRES
MET STR
EN NUM

AAN den Welddelgester Heer D. Van der Meulen
Consul te Djeddah m.v.

Stationplein 18

*beantw.
d.d. 9 Nov 27
Dm.*

RAPENBURG 61
LEIDEN

Dieren.